

THE CONSEQUENCES OF EVASION FROM PARTICIPATION IN EXAMINATION IN CIVIL PROCEEDINGS: A PRACTICAL ASPECT

N. Nestor

The article is devoted to the study of practical issues that arise in judicial practice when appointing examinations in civil proceedings and further evading a party from participating in such examinations. There are established characteristic features and specific forms of actions of persons testifying to their evasion from participation in the examination. There are also analyzed consequences of the imposition of a special procedure sanction for persons who evade participation in the examination and the categories of cases are identified, where such a sanction most often applied.

Key words: forensic examination, expert opinion, evasion from participation, consequences, a fact.

DOI: <https://doi.org/10.33994/kndise.2020.65.07>

УДК 343.13:004(474.5)

Антон Володимирович Столітній
доктор юридичних наук, професор,
керівник експертної групи з питань реформування правоохоронних органів Директорату з питань юстиції та правоохоронної діяльності

E-mail: Stoleta@ukr.net

Офіс Президента України

ЕЛЕКТРОННИЙ СЕГМЕНТ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСУАЛЬНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ ЛИТОВСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ

Статтю присвячено дослідженню електронного сегменту в кримінальному процесуальному законі Литовської Республіки. Проаналізовано спеціалізовані та неспеціалізовані електронні інструменти кримінального процесу. Описано вимоги до електронної фіксації окремих слідчих дій, що здійснюються із застосуванням фотографування, аудіозапису, відеозйомки, кінозйомки, інших засобів та інструментів фіксації. Досліджено ведення електронної форми кримінальної справи у вигляді електронного файлу, де зберігаються електронні процесуальні документи, складені або отримані під час досудового розслідування, що підписані захищеним електронним підписом. Встановлено, що процесуальні дії, що здійснюються органом досудового розслідування, прокурором чи суддею можуть бути зафіксовані в електронній формі, а судовий розгляд супроводжується електронною фіксацією його перебігу та результатів.

Ключові слова: кримінальний процес, електронний сегмент, електронна кримінальна процесуальна діяльність, Литовська Республіка, електронна фіксація, докази.

Триваючий розвиток електронної складової кримінального процесу України обумовлює потребу її дослідження у кримінальній процесуальній діяльності закордонних держав, зокрема пострадянського блоку. Зокрема Литовська Республіка, яка досить широко застосовує електронні технології під час досудового розслідування.

Аналіз публікацій, у яких започатковано розв'язання даної проблеми свідчить, що окремі питання кримінального процесу Литовської Республіки досліджувались українськими вченими, зокрема автором – щодо функціонування Інтегрованої інформаційної системи кримінального процесу [1, с. 61-73]. Водночас, з огляду на практику застосування Литовською Республікою електронного сегменту в кримінальному процесі, вбачається доцільним комплексне дослідження цього питання, що обумовлює актуальність цієї статті.

Метою даної роботи є дослідження електронного сегменту у кримінальному процесуальному законі Литовської Республіки.

В Кримінально-процесуальному кодексі Литовської Республіки від 14.03.2002 №IX-785 (зі змінами і доповненнями) (далі – КПК ЛР) [2] визначено ряд спеціалізованих електронних інструментів кримінального процесу, серед яких: Інтегрована інформаційна система кримінального процесу (*Integruotoje baudžiamojo proceso informacinė sistema*) (ст. 8¹, ч. 7 ст. 8-1, ч. 7 ст. 8-1); спеціальний веб-сайт (ч. 1 ст. 218, ч. 2 ст. 236, ч. 1 ст. 317, ч. 3 ст. 319); електронний пристрій моніторингу (п. 1 ч. 6 ст. 131-1, ч. 9 ст. 149).

Застосування *Інтегрованої інформаційної системи кримінального процесу* (*Integruotoje baudžiamojo proceso informacinė sistema*) (далі – IBPS) передбачено статтею 8-1 КПК ЛР. Відповідно до ч. 7 вказаної статті, IBPS діє на підставі Закону про управління інформаційними ресурсами Литовської Республіки та відповідних підзаконних нормативно-правових актів. Окрім того, нормативною основою застосування IBPS є: КПК ЛР [2]; Закон Литовської Республіки про суди (Вісті, 1994, № 46-851; 2002, № 17-649); Закон Литовської Республіки «Про національну судову адміністрацію» (Вісті, 2002, № 31-1130; 2008, № 87-3472); Закон Литовської Республіки «Про прокуратуру» (Вісті, 1994, № 81-1514; 2003, № 42-1919) тощо.

Процедура кримінального судочинства в IBPS, а також вручення процесуальних документів за допомогою засобів електронного зв'язку під час досудового розслідування передбачена Описом порядку ведення даних кримінальної справи під час досудового розслідування в електронній формі (*lit. Baudžiamosios bylos duomenų tvarkymo elektronine forma ikiteisminio tyrimo metu tvarkos aprašas*) (далі – Опис) [3]. Положення інтегрованої інформаційної системи кримінального судочинства (*lit. Integrutos Baudžiamojo proceso informacinės sistemos nuostata*) (далі – Положення IBPS) [4] регламентує основи заснування IBPS, її організаційну, інформаційну і функціональну структуру, джерела накопичуваних даних, а також модернізацію і ліквідацію (п. 1 Положення IBPS) [1].

В КПК ЛР визначено ряд неспеціалізованих електронних інструментів кримінального процесу, таких як: акустичні та візуальні бар'єри (ч. 4 ст. 282); аудіовізуальні телекомунікаційні засоби (ст. 43); аудіоплівку,

відеооплівку, компакт-диски (п. 4 ч. 1 ст. 96); електронну пошту (ч. 1 ст. 218); електронні засоби (ч. 6 ст. 8-1, ч. 7, 8 ст. 8-1, ч. 4 ст. 220); електронні засоби зв'язку (ч. 6 ст. 8-1); електронні носії (ч. 4 ст. 220); електронні носії інформації (п. 4 ч. 1 ст. 96); інші засоби та інструменти фіксації (ч. 1 ст. 179); телефон (ч. 2 ст. 182); технічні засоби (ч. 5 ст. 179, ч. 1 ст. 260); факсимільні засоби або інші засоби електронного зв'язку (ч. 2 ст. 17-1); цифрові носії інформації (ч. 5 ст. 179, п. 4 ч. 6 ст. 181); інші засоби фіксації результатів використання технічних засобів (п. 4 ч. 6 ст. 181). Також у вказаному законі опосередковано визначено неспеціалізовані електронні інструменти кримінального процесу через вказівку на: аудіовізуальну телекомунікацію (ч. 4 ст. 282); аудіозапис (п. 3 ч. 1 ст. 81, ч. 9 ст. 149, ч. 2 ст. 160, ч. 1 ст. 179, ч. 2, 4 ст. 186, ч. 1 ст. 260, ч. 3 ст. 261, ч. 2 ст. 280, ч. 3 ст. 283); відеозйомку (ч. 9 ст. 149, ч. 2 ст. 160, ч. 1 ст. 179, ч. 2, 4 ст. 186, ч. 2 ст. 280, ч. 3 ст. 283); електронну адресу (ч. 2 ст. 236, ч. 1 ст. 317, ч. 3 ст. 319); дистанційну передачу аудіо та відео (ч. 6 ст. 127, ч. 1 ст. 130, ч. 4 ст. 183, ч. 7 ст. 188, ч. 6 ст. 189, ч. 5 ст. 233, ч. 1 ст. 246, ч. 6 ст. 279, ч. 4 ст. 282, ст. 285, ч. 5 ст. 286, ч. 4 ст. 375); кінозйомку (ч. 2 ст. 160, ч. 1 ст. 179); фотографування (ч. 1 ст. 179); аудіозаписи (ч. 5 ст. 179, п. 4 ч. 6 ст. 181, ч. 4 ст. 186, ч. 2 ст. 260, ч. 3 ст. 261, ч. 1, 3, 4 ст. 276, ч. 2 ст. 290); відеозаписи (п. 4 ч. 6 ст. 181, ч. 4 ст. 186, ч. 1, 3, 4 ст. 276, ч. 2 ст. 290); записи на магнітних, лазерних та електронних носіях (п. 4 ч. 1 ст. 96); фотографії (ч. 2 ст. 69, ч. 5 ст. 179, п. 4 ч. 6 ст. 181, ч. 6 ст. 192); фотонегативи (ч. 5 ст. 179, п. 4 ч. 6 ст. 181); електронну форму документа (ч. 1, 4 ст. 8-1, ч. 3 ст. 218).

У кримінальному процесуальному законі Литовської Республіки передбачено можливість *фіксації доказів в електронному форматі* та їх використання під час судового розгляду.

Відповідно до ч. 1 ст. 276 КПК ЛР *показання* обвинуваченого, потерпілого та свідка, надані судді досудового слідства або раніше в суді, можуть бути зачитані вголос судом першої інстанції, а аудіозаписи та відеозаписи заслуховуються та переглядаються, у випадках коли обвинувачений, потерпілий чи свідок: 1) померлий або відсутній з поважних причин; обвинувачений – відсутній; 2) відмовляється або уникає давати показання, в тому числі, коли він заявляє, що не пам'ятає обставин, за яких раніше давав свідчення; 3) надає під час судового розгляду показання, що принципово відрізняються від показань, наданих під час досудового слідства або раніше в суді. На прохання учасників судового процесу, аудіозаписи та відеозаписи можуть бути заслухані та переглянуті (ч. 3 ст. 276 КПК ЛР). До перегляду таких аудіозаписів та відеозаписів можуть оголошуватись показання обвинуваченого, потерпілого чи свідка, зафіксовані у відповідних протоколах слухання чи судового розгляду, проведених слідчим суддею (ч. 3 ст. 276 КПК ЛР). З метою перевірки доказів у справі може бути оголошено показання обвинуваченого, потерпілого та свідка, надані органу досудового розслідування чи прокурору, а також аудіозаписи та відеозаписи таких допитів (ч. 4 ст. 276 КПК ЛР). Відповідно до п. 4 ч. 1 ст. 96 КПК ЛР, до *документів*, які мають значення для розслідування та розгляду кримінальної справи, окрім іншого,

належать: записи на магнітних, лазерних та електронних носіях, аудіоплівки, відеоплівки, компакт-диски та інші електронні носії інформації. В ч. 2 ст. 290 КПК ЛР окремо акцентовано, що докази у формі аудіозаписів та відеозаписів, зроблені під час досудового слідства можливо прослухати та переглянути під час судового розгляду.

В передбачених законом випадках *слідчі дії* здійснюються за допомогою електронної фіксації та включають фотографування, аудіозапис, відеозйомку, кінозйомку, інші засоби та інструменти фіксації (ч. 1 ст. 179 КПК ЛР). Відповідно до ст. 43 КПК ЛР, перекладач може брати участь у провадженні, забезпечуючи свою участь за допомогою аудіовізуальних телекомунікаційних засобів, за винятком випадків, коли безпосередня участь перекладача необхідна для належної реалізації своїх прав або для розуміння поточного стану кримінальної справи. До *протоколу* слідчої дії додаються фотографії, фотонегативи, цифрові носії інформації, аудіозаписи та інші результати використання технічних засобів при проведених розслідуваннях (ч. 5 ст. 179 КПК ЛР).

Кримінальний процесуальний закон Литовської Республіки визначає вимоги до електронної фіксації окремих слідчих дій. Згідно з п. 3 ч. 1 ст. 81 КПК ЛР свідок має право вимагати, щоб його показання фіксувались за допомогою аудіозапису. Відповідно до ч. 4 ст. 183 КПК ЛР, свідок, який захищений кримінальним законом від заходів злочинного впливу, а також свідок, який з інших причин не може з'явитися на судове засідання, можуть допитуватись за допомогою дистанційної передачі аудіо та відео даних. Згідно з ч. 2 ст. 186 КПК ЛР під час досудового слідства *допит* неповнолітнього свідка або неповнолітнього потерпілого фіксується за допомогою аудіозапису та відеозйомки, які, негайно після допиту надаються підозрюваному та іншим учасникам провадження, для реалізації права поставити запитання допитаному через суддю досудового розгляду (ч. 4 ст. 186 КПК ЛР). Відповідно до ч. 4 ст. 186 КПК ЛР підозрюваний та інші учасники провадження, крім психолога та представника свідка або потерпілого неповнолітнього, не можуть бути присутніми в приміщенні, де проводиться допит неповнолітнього свідка або неповнолітнього потерпілого; у цьому випадку аудіозапис та відеозйомка є обов'язковими, а підозрюваному та іншим учасникам провадження дозволяється спостерігати та чути допит із іншого приміщення та ставити запитання допитуваному через суддю досудового розгляду. Винятком є неможливість надати дозвіл на участь у такій процедурі (ч. 4 ст. 186 КПК ЛР). Під час досудового розслідування підозрюваний, який не може взяти участь у слуханні, перебуває під вартою, ув'язнений чи знаходиться у виправній установі, може допитуватись дистанційно (ч. 7 ст. 188 КПК ЛР), в тому числі при допиті суддею досудового розгляду (ч. 6 ст. 189 КПК ЛР). Згідно з ч. 3 ст. 283 КПК ЛР обвинувачений та інші учасники провадження, за винятком психолога та представника неповнолітнього потерпілого, не можуть бути присутніми у приміщенні, де проводиться допит потерпілого до якого застосовано спеціальні заходи захисту; у цьому випадку аудіозапис та звукозапис здійснюється обов'язково, а обвинувачений та інші учасники провадження мають право бачити та чути допит з іншого приміщення, та ставити питання допитуваній особі через суддю або суд.

Під час *обшуку чи арешту*, у разі відсутності понятих аудіозапис та відеозйомка здійснюється на вимогу присутніх осіб (ч. 9 ст. 149 КПК ЛР).

Відповідно до ч. 6 ст. 192 КПК ЛР *впізнання* особи, яку неможливо пред'явити, може бути здійснено з використанням фотографії. Фото особи пред'являється для впізнання разом із щонайменше трьома фотографіями інших осіб. Така процедура може застосовуватись також у випадках, необхідності забезпечення безпеки свідка чи потерпілого (ч. 6 ст. 192 КПК ЛР). Статтею 194 КПК ЛР передбачено «пред'явлення для впізнання з колекцій та картотек», відповідно до ч. 1 вказаної статті, з метою ідентифікації невідомого підозрюваного, речі чи іншого предмета, свідку чи потерпілому можуть пред'являтися для впізнання картотеки фотографій чи відеофільмів осіб, речей чи інших предметів, зібраних органом досудового розгляду.

Електронна форма реалізації *криміналістичної розвідки* (негласних слідчих дій – прим. авт.) спостерігається у визначенні процесуальної процедури таких її видів як: контроль, запис та зберігання інформації, що передається через електронні мережі зв'язку (ст. 154 КПК ЛР); приховане спостереження (відповідно до ч. 2 ст. 160 КПК ЛР, якщо відеозйомка, аудіозапис або кінозйомка має здійснюватися під час прихованого спостереження, це також повинно передбачатись рішенням слідчого судді, слідчого чи прокурора). Водночас, згідно з п. 8 ст. 44 КПК ЛР забороняється контролювати спілкування підозрюваного, обвинуваченого, засудженого, клієнта та його адвоката – зустрічі, листування, телефонні розмови та інші форми спілкування.

Кримінальним процесуальним законом Литовської Республіки передбачено *електронну форму кримінальної справи у вигляді електронного файлу*. Відповідно до ч. 1 ст. 8-1 КПК ЛР під час досудового розслідування дані кримінальної справи обробляються в електронній формі в порядку, встановленому Міністром внутрішніх справ Литовської Республіки та Генеральним прокурором Литовської Республіки, а під час судового розгляду (судового засідання) – в електронній формі, у порядку встановленому Судовою радою за погодженням з Верховним архівом Литви. Кримінальні справи, які ведуться в електронній формі під час судового розгляду, визначаються Судовою радою за погодженням з Генеральним прокурором Литовської Республіки (ч. 1 ст. 8-1 КПК ЛР). Згідно з ч. 2 ст. 8-1 КПК ЛР в електронному файлі зберігаються електронні процесуальні документи, складені або отримані під час досудового розслідування. Електронні процесуальні документи повинні бути підписані захищеним електронним підписом (ч. 2 ст. 8-1 КПК ЛР). Відповідно до ч. 3 ст. 8-1 КПК ЛР письмові заяви, складені або отримані під час досудового розслідування, можуть оцифруватись, а їх цифрові копії – передаватись до електронного файлу; цифрова копія процесуального документу засвідчується цифровим підписом особи, яка оцифрувала документ. Якщо законодавчі вимоги не дозволяють оцифровувати письмові документи, вони зберігаються лише у письмовій формі та зазначаються в електронному файлі (ч. 3 ст. 8-1 КПК ЛР).

Процесуальні дії, що здійснюються органом досудового розслідування, прокурором чи суддею можуть бути зафіксовані в електронній формі (ч. 4 ст. 8-1 КПК ЛР).

Згідно з п. 4 ч. 6 ст. 181 КПК ЛР під час надання доступу до матеріалів досудового розслідування забороняється робити копії з протоколів процесуальних дій та додатків до них (фотографії, фотонегативи, аудіозаписи, відеозаписи, цифрові носії інформації та інші засоби фіксації результатів використання технічних засобів), якщо відповідна інформація отримана методами та засобами криміналістичної розвідки відповідно до процесуальних процедур, встановлених у статтях 154 (Контроль, запис та зберігання інформації, що передається через електронні мережі зв'язку), 155 (Право прокурора на доступ до інформації), 158 (Дії працівників досудового слідства, які не розкривають особу), 159 (Дозвіл на вчинення злочинів (імітація кримінального правопорушення – прим. авт.)), 160 (Приховане спостереження).

Широкі можливості передбачено для *електронної комунікації* між суб'єктами (учасниками) досудового розслідування. Адвокати, помічники юристів, судових виконавців, помічники судових приставів, нотаріуси, експерти, державні та комунальні компанії, установи та організації, фінансові установи, страхові компанії, орган досудового розслідування, прокуратура чи суд під час досудового слідства, а у кримінальних справах, які проводяться в електронній формі під час судового розгляду, доставляють процесуальні документи електронними засобами зв'язку (ч. 6 ст. 8-1 КПК ЛР). Інші особи подають процесуальні документи електронними засобами за умови, якщо вони погодилися на отримання таких документів в аналогічний спосіб; ці особи мають право відмовитися від отримання процесуальних документів електронними засобами в будь-який час під час досудового розслідування (ч. 6 ст. 8-1 КПК ЛР). Органи досудового розслідування, прокуратура та суд обмінюються електронними документами під час досудового розслідування, а також у разі подання скарг щодо дій та рішень працівника досудового слідства чи прокурора в ІВПС (ч. 7 ст. 8-1 КПК ЛР). Після завершення досудового розслідування кримінальні справи, які ведуться в електронній формі під час судового розгляду передаються до суду електронними засобами зв'язку; інші кримінальні справи передаються до суду у письмовій формі, крім електронної передачі даних справи, що обробляються електронними засобами (ч. 7 ст. 8-1 КПК ЛР). Адвокати та їх помічники, інші учасники провадження та особи, що підлягають процесуальному примусу, мають право подавати процесуальні та інші документи до суду, установи досудового слідства та прокуратури електронними засобами (ч. 8 ст. 8-1 КПК ЛР).

Датою вручення процесуального документа електронним шляхом особі, яка бере участь у справі, вважається робочий день, наступний за днем відправлення повідомлення (ч. 10 ст. 8-1 КПК ЛР).

За згодою учасника розслідування, при *закінченні досудового розслідування* копія файлу досудового розслідування може передаватись в електронному вигляді (ч. 3 ст. 218 КПК ЛР). Копія обвинувального висновку, за згодою обвинуваченого, надсилається електронними засобами або передається на електронному носії (ч. 4 ст. 220 КПК ЛР).

Якщо у кримінальній справі значна кількість потерпілих чи цивільних позивачів, про завершення досудового розслідування, їх може бути

повідомлено на спеціальному веб-сайті та електронною поштою (ч. 1 ст. 218 КПК ЛР), та про час судового розгляду (ч. 2 ст. 236 КПК ЛР).

Присутність *затриманого* в судовому засіданні забезпечується, у тому числі, за допомогою дистанційної передачі аудіо та відео (ч. 6 ст. 127, ч. 1 ст. 130 КПК ЛР). Відповідно до п. 1 ч. 6 ст. 131-1 КПК ЛР, підозрюваний, який знаходиться під *інтенсивним наглядом*, повинен, серед іншого носити електронний пристрій моніторингу. Згідно з ч. 7 ст. 131-1 підозрюваному, щодо якого застосовано інтенсивний нагляд забороняється вилучати, пошкоджувати або знищувати електронний пристрій моніторингу. Згідно з ч. 5 ст. 233 КПК ЛР присутність арештованого підсудного на судовому процесі про призначення, продовження, зміну чи скасування *тримання під вартою* може забезпечуватись за допомогою дистанційної передачі аудіо та відео.

Судовий розгляд супроводжується електронною фіксацією його перебігу та результатів. Відповідно до ч. 1 ст. 260 КПК ЛР, суд може використовувати будь-які технічні засоби для запису судового розгляду. Учасники судового процесу виключно для здійснення своїх процесуальних прав за допомогою технічних засобів, що не перешкоджають здійсненню провадження можуть здійснювати аудіозапис, про що повинні повідомити головуєчого суддю (ч. 2 ст. 260 КПК ЛР). Згідно з ч. 3 ст. 261 КПК ЛР під час кожного судового розгляду здійснюється аудіозапис судового засідання, що фіксується в протокол судового розгляду, а аудіозапис судового розгляду додається до протоколу судового розгляду і є його складовою частиною; учасники суду першої інстанції мають право отримати доступ до аудіозапису судового розгляду та зробити з нього копії.

Відповідно до ч. 6 ст. 279 КПК ЛР, свідок, який захищений кримінальним законом, а також свідок, який з інших причин не може з'явитися на судове засідання, можуть допитуватись під час судового розгляду за допомогою дистанційної передачі аудіо та відео. Згідно з ч. 2 ст. 280 КПК ЛР під час *судового допиту неповнолітнього свідка* з іншого приміщення обов'язково повинні здійснюватися аудіозапис та відеозйомка, а обвинуваченому та іншим учасникам провадження повинні мати можливість бачити та чути такий допит та ставити запитання за допомогою судді чи суду. Відповідно до ч. 4 ст. 282 КПК ЛР *свідок щодо якого застосовано анонімність* може бути допитаний під час судового розгляду за допомогою дистанційної передачі аудіо та відео (за допомогою аудіовізуальної телекомунікації) з використанням акустичних та візуальних бар'єрів.

Згідно з ч. 1 ст. 246 КПК ЛР участь у судовому процесі *обвинуваченого*, який не може з'явитися до суду, який розглядає справу, або перебуває під вартою, ув'язнений чи перебуває у виправній установі, може бути забезпечений за допомогою дистанційної передачі аудіо та відеозапису.

Аналогічним чином за допомогою дистанційної передачі аудіо та відео може допитуватись *експерт* (ст. 285 КПК ЛР). Відповідно до ч. 5 ст. 286 КПК ЛР в межах призначення та проведення експертизи у судовому процесі експерт може прочитати висновок експерта та відповісти на запитання учасників судового процесу за допомогою дистанційної передачі аудіо та відео.

Відповідно до ч.1 ст.317 КПК ЛР, якщо *апеляційна скарга* у кримінальному провадженні стосується значної кількості потерпілих або цивільних позивачів, повідомлення цим людям можуть не надсилатися, а подана скарга, засоби для ознайомлення з нею та подання відповіді на неї повідомляються на спеціальному веб-сайті, та за електронними адресами зазначеними учасниками процесу, не менше ніж за десять днів до зазначеної дати доступу до скарги. Згідно з ч.3 ст.319 КПК ЛР, якщо у справі є велика кількість потерпілих чи цивільних позивачів, вони можуть бути повідомлені про час судового розгляду апеляційної скарги за допомогою спеціального веб-сайту та електронних адрес, наданих сторонами.

Відповідно до ч.4 ст.375 КПК ЛР засуджений, виправданий, особа, щодо якої справу закрито, а також особа, якій призначено невідкладне медичне лікування, можуть взяти участь у слуханні в *касаційному провадженні* за допомогою дистанційної передачі аудіо та відео.

Електронна комунікація застосовується також при здійсненні *міжнародного співробітництва*. Відповідно до ч.2 ст.17-1 КПК ЛР постановою та вирок про видачу осіб в рамках Європейського ордеру на арешт, передається факсимільними засобами або іншими засобами електронного зв'язку, якщо вони гарантують цілісність та достовірність переданої інформації, згідно з ч.2 ст.69 до запиту про екстрадицію особи додається фотографія особи.

Дослідження електронної форми фіксації кримінального провадження аналогічних з Україною правових систем, їх сильних та слабких сторін, помилок та досягнень надасть можливість використати такий досвід при впровадженні електронних технологій у вітчизняну науку та практику кримінальної процесуальної діяльності, змогу якісного законодавчого впровадження змін.

Перелік посилань

1. *Stolitnii A.* Електронне кримінальне провадження у Литовській Республіці / Науковий часопис Національної академії прокуратури України. №4, 2018. С. 61-73. URL: <http://www.chasopysnapu.gp.gov.ua/chasopys/ua/pdf/4-2018/stolitnij.pdf> .

2. *Baudžiamojo proceso kodeksas*, Lietuvos Respublikos, patvirtintas 2002 m kovo 14 d įstatymu Nr IX-785 (Galiojanti suvestinė redakcija: 2020-01-01). URL: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.163482/XgMEabiNkE> .

3. *Baudžiamosios bylos duomenų tvarkymo* elektronine forma ikiteisminio tyrimo metu tvarkos aprašas, patvirtinta Lietuvos

References

1. *Stolitnii, A.* (2018). Electronic criminal proceedings in the Republic of Lithuania /Scientific Journal of National Academy of Prosecution of Ukraine. No4. P.61-73. Retrieved from <http://www.chasopysnapu.gp.gov.ua/chasopys/ua/pdf/4-2018/stolitnij.pdf> (In Ukrainian).

2. *Criminal Procedure Code* of the Republic of Lithuania adopted by Law No IX-785 of 14 March 2002 (Current consolidated version: 1 January 2020). Retrieved from <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.163482/XgMEabiNkE> (In Lithuanian).

3. *Description of the procedure* for processing criminal case data in electronic form during the pre-trial investigation,

Respublikos vidaus reikalų ministro ir Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro 2016 m sausio 29 d įsakymu Nr 1V-67/l-31. URL: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/829585f3c68711e5a141fecdd4d43d786?positionInSearchResults=0&searchModelUUID=edde91c5-3b56-411f-af4f-d12362569dd8>.

4 *Integruotos Baudžiamojo* proceso informacinės sistemos nuostata, patvirtinta Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro, Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro, Nacionalinės teismų administracijos direktoriaus 2012 m rugsėjo 27 d įsakymu Nr 1V-702/l-294/6P-101-(1.1). URL: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.434268?positionInSearchResults=0&searchModelUUID=edde91c5-3b56-411f-af4f-d12362569dd8>

approved by Order No.1V-67/l-31 of the Minister of the Interior of the Republic of Lithuania and the prosecutor general of the Republic of Lithuania of January 29, 2016. Retrieved from <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/829585f3c68711e5a141fecdd4d43d786?positionInSearchResults=0&searchModelUUID=edde91c5-3b56-411f-af4f-d12362569dd8> (In Lithuanian).

4. *Regulation on the Unified Criminal Procedure Information System*, approved by the minister of the Interior of the Republic of Lithuania, prosecutor general of the Republic of Lithuania, Order of the Director of the National judicial administration No.1V-702/l-294/6P-101-(1.1) of September 27, 2012. Retrieved from <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.434268?positionInSearchResults=0&searchModelUUID=edde91c5-3b56-411f-af4f-d12362569dd8> (In Lithuanian).

ЭЛЕКТРОННЫЙ СЕГМЕНТ В УГОЛОВНОМ ПРОЦЕССУАЛЬНОМ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВЕ ЛИТОВСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

А. В. Столетний

Статья посвящена исследованию электронного сегмента в уголовном процессуальном законе Литовской Республики. Проанализировано специализированные электронные инструменты уголовного процесса в форме информационных систем, среди которых: Интегрированная информационная система уголовного процесса, специальный веб-сайт, электронное устройство мониторинга. Также определено ряд неспециализированных электронных инструментов уголовного процесса, среди прочего: аудиовизуальные телекоммуникационные средства, электронные средства связи, электронные и цифровые носители информации и прочее.

Исследованы требования к электронной фиксации отдельных следственных действий, которые осуществляться с применением фотографирования, аудиозаписи, видеосъемки, киносъемки, других приспособлений и инструментов фиксации. Определено требования относительно электронной фиксации допроса, обыска, ареста, опознания лица по фотографии.

Исследовано нормы уголовного процессуального закону Литовской республики, которые регулируют ведение электронной формы уголовного дела в виде электронного файла, где хранятся электронные процессуальные документы, составленные или полученные во время досудебного расследования, подписанные защищенной электронной подписью.

Проанализировано нормы относительно электронной коммуникации между субъектами (участниками) досудебного расследования. Процессуальные действия в уголовном процессе Литовской республики, которые

осуществляются органами досудебного расследования, прокурором или судьей могут быть зафиксированы в электронной форме. По соглашению участников расследования, при окончании досудебного следствия, копия файла с материалами досудебного расследования может передаваться в электронном виде, а копия обвинительного заключения – электронными средствами или на электронном носителе. Установлено, что судебное рассмотрение сопровождается электронной фиксацией его отправления и результатов, участие в судебном рассмотрении уголовного производства может быть обеспечено с помощью дистанционной передачи аудио и видеозаписи, а ознакомление с процессуальными документами – на специальном веб-сайте и по электронным адресам.

По результатам исследования электронного сегмента в уголовном процессуальном законе Латвии установлена возможность использовать такой опыт при внедрении электронных технологий в отечественную науку и практику уголовной процессуальной деятельности, возможность внедрения качественных законодательных изменений.

Ключевые слова: уголовный процесс, электронный сегмент, электронная уголовная процессуальная деятельность, Литовская Республика, электронная фиксация, доказательства.

ELECTRONIC SEGMENT IN THE CRIMINAL PROCEDURAL LAW OF THE REPUBLIC OF LITHUANIA

A. Stolitnii

The article deals with the study of the electronic segment of criminal process in the Republic of Lithuania. Specialized electronic tools of criminal process in the form of information systems are analyzed, including: Integrated information system of criminal process, special website; electronic monitoring device. There are also a few non-specialized electronic criminal process tools, including: audiovisual telecommunications, electronic communications, electronic and digital media.

The requirements for electronic recording of individual investigative actions using photography, audio, video, filming, other means and instruments of fixation have been investigated. Requirements for electronic recording of interrogation, search, arrest, identification of a person by a photo are noted.

The norms of the Criminal Procedure Law of the Republic of Lithuania governing the electronic form of a criminal case in the form of an electronic file are stored, which stores electronic procedural documents drawn up or received in the course of a pre-trial investigation signed by a secure electronic signature.

The rules for electronic communication between the subjects (participants) of the pre-trial investigation are analyzed. Procedural actions in the criminal proceedings of the Republic of Lithuania, carried out by the body of pre-trial investigation, by the prosecutor or the judge may be recorded electronically. With the consent of the investigator, at the conclusion of the pre-trial investigation, a copy of the pre-trial investigation file may be transmitted electronically and a copy of the indictment by electronic means or by electronic means. It is established that the trial is accompanied by electronic recording of its progress and results, participation in the trial of criminal proceedings can be ensured by remote transmission of audio and video, and familiarization with procedural documents – on a special website and e-mail.

According to the results of the study of the electronic segment, the criminal procedural law of Latvia establishes the opportunity to use such experience in the introduction of electronic technologies in domestic science and practice of criminal procedural activity, the possibility of qualitative legislative implementation of changes.

Key words: criminal proceedings, electronic segment, electronic criminal proceedings, the Republic of Lithuania, electronic record, evidence.

DOI: <https://doi.org/10.33994/kndise.2020.65.08>

УДК 343.98

Сергій Дмитрович Нестеренко
завідувач лабораторії організації наукової, методичної діяльності,
нормативного забезпечення
та міжнародного співробітництва

E-mail: serhii.nesterenko@kndise.gov.ua

Олексій Олександрович Стулов
кандидат юридичних наук,
виконувач обов'язків завідувача відділу наукової діяльності та
міжнародного співробітництва
лабораторії організації наукової, методичної діяльності,
нормативного забезпечення та міжнародного співробітництва

E-mail: oleksii.stulov@kndise.gov.ua

*Київський науково-дослідний інститут судових експертиз
Міністерства юстиції України*

ПРАВОВИЙ СТАТУС СУДОВОГО ЕКСПЕРТА: АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РЕГЛАМЕНТАЦІЇ

У статті досліджуються поняття «правовий статус», «правовий статус судового експерта», «процесуальний статус судового експерта», «правосуб'єктність», аналізується їх спільне і відмінне, розкривається позиція авторів про необхідність розмежування цих понять, а також удосконалення регламентації правового статусу судового експерта.

Ключові слова: правосуб'єктність, правовий статус, правовий статус експерта, правовий статус судового експерта, елементи правового статусу судового експерта.

Судова експертиза – багатозначне поняття, яке в практичному плані означає судово-експертну діяльність, в науковому – галузь знань, процесуальному – джерело доказів, у доказуванні – засіб доказування, гносеологічному – особливий вид дослідження, правозастосовному –